

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ІНФОРМАЦІЇ: СПЕЦИФІКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА

Ємець Я. О.

*аспірант за спеціальністю 081 – Право
ПЗВО «Київський міжнародний університет»
м. Київ, Україна*

Питанням гарантування безпеки правовідносин і відповідальності за правопорушення в інформаційному просторі в даний час приділяється пильна увага представників різних галузей юридичної науки: суспільні відносини в сфері обігу інформації підпадають під дію норм як цивільного та кримінального, так і адміністративного права. Це зумовлено властивостями самої інформації, і навіть специфікою інформаційних відносин. Із моменту появи інформаційних технологій, заснованих на впровадженні засобів зв'язку та систем телекомунікацій, інформація перетворилася на постійний та необхідний чинник виникнення соціальних взаємин, виконуючи при цьому роль своєрідної «сполучної ланки» в процесі налагодження комунікацій між людьми. Як результат, правовідносини в сфері обігу інформації утворили самостійний блок у структурі адміністративно-правової науки та практики.

Поняття «інформація» стало одним із найпоширеніших понять у сучасній адміністративно-правовій науці та суспільному житті. Більшість джерел трактують категорію «інформація» як сукупність різних відомостей про події, процеси та факти, що використовується для узагальнення окремих повідомлень, знань та даних, які передаються усно, письмово або в електронному вигляді за допомогою різних технічних засобів [2, с. 16]. Обіг відкритої інформації забезпечує реалізацію прав фізичних і юридичних осіб та сам собою гарантує наявність одного з прав (права на інформацію). В свою чергу, інформація з обмеженим доступом є цінною насамперед тому, що вона не є загальновідомою і, відтак, недоступна для пересічної людини. Згідно з цим твердженням, особа, яка фактично контролює таку інформацію, може надати доступ до неї або обмежити доступ сторонніх осіб до цих даних. Відповідно, в якості загального змісту адміністративно-правового режиму інформації слід розглядати захист прав та інтересів суб'єктів правовідносин в інформаційній сфері.

Фокусуємось на розгляді інформаційних ресурсів та інформаційного забезпечення з позицій адміністративного права, адміністративно-

правовий режим інформації можна трактувати як систему прав, обов'язків та адміністративної відповідальності, пов'язаної зі створенням, використанням та актуалізацією (супроводом) інформаційних даних [4, с. 121]. Зрозуміло, що одним з елементів адміністративно-правового режиму інформації залишається проблема визначення його правових засад, однак нині чітко детерміновано принципи даного режиму, адже вони визначаються загальними та галузевими принципами права, зокрема, адміністративного та інформаційного. Крім того, специфіка суспільних відносин у сфері інформації, поширення та (або) надання якої обмежене, та загальнодоступної інформації обумовлює формування деяких додаткових принципів адміністративно-правового режиму інформації.

Відповідно до положень ст. 2 Закону України «Про інформацію», основними принципами інформаційних відносин є: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від втручання в її особисте та сімейне життя [1]. На наш погляд, наведений перелік принципів потребує вдосконалення. Вітчизняний законодавець більшу увагу приділив характеристиці принципів відкритої інформації, тоді як про захист інформації з обмеженим доступом сказано мало; частина з наведених принципів застосовні для обігу інформації у приватноправових відносинах, проте вони не регламентують функціонування правового режиму інформації. Тому автор робить висновок про те, що інформація далеко не завжди є об'єктом цивільно-правових відносин, заснованих на автономії волі та рівності суб'єктів. Навпаки, більшу частину відносин щодо інформації становлять саме публічно-правові відносини. Це правовідносини, в рамках яких однією зі сторін виступає державний орган чи орган місцевого самоврядування, і навіть інші суб'єкти, яким делеговані певні функції цих органів, а до їх регулювання частіше застосовуються норми адміністративного права.

Адміністративно-правовий режим інформації виникає в результаті правового регулювання, що враховує суспільні потреби та інтереси, інтереси держави та особи щодо створення, використання та поширення інформації. Оскільки потреби та інтереси індивіда в процесі розвитку суспільства зазнають змін, адміністративно-правовий режим інформації також схильний до трансформацій. Особливо виразно цей процес простежується під час переходу до інформаційного суспільства, суспільства знань, у рамках якого проголошується право кожної людини на доступ до інформації та знань, а завданням держави визначається створення необхідних умов для забезпечення таких прав. Відтак, як

значають О. Коропатов та І. Залевська, поняття адміністративно-правового режиму інформації може бути охарактеризовано як особлива форма регулювання, у межах якої застосовується сукупність юридичних, організаційних та інших засобів із метою забезпечення відповідного впорядкування суспільних відносин в інформаційній сфері [3, с. 148]. У зв'язку з цим, можна констатувати той факт, що адміністративно-правовий режим інформації є не тільки доцільним, а й необхідним комплексним засобом правового регулювання, адже інформаційні відносини потребують особливої процесуальної регламентації, визначення правового статусу суб'єктів правовідносин, особливого механізму реалізації їхнього права й деліктосуб'єктності, а також комплексу заходів захисту їхніх прав, свобод та інтересів [3, с. 148].

Оскільки адміністративно-правовий режим інформації, на відміну від інших адміністративно-правових режимів, не був підданий достатньому науковому комплексному аналізу, взаємодія держави та особи в інформаційній сфері, за якої держава забезпечує необхідні умови реалізації індивідом права на інформацію, що, в свою чергу, вимагає від держави додаткового регулювання, тягне за собою необхідність подальшої активної законотворчості в даному секторі як щодо врегулювання інформаційних відносин засобами адміністративного права, так і щодо визначення рівня адміністративно-правової відповідальності за правопорушення в сфері обігу інформації.

Література:

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ. Дата оновлення: 27.07.2023. *Верховна Рада України: Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 11.12.2023).
2. Беляков К. І. Інформація в праві: теорія і практика: монографія. Київ: Видавництво «КВІЦ», 2006. 116 с.; 1 іл.
3. Коропатов О. М., Залевська І. І. Поняття та ознаки адміністративно-правового режиму конфіденційної інформації в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 3. С. 145–150.
4. Шарабурина О. О. Поняття адміністративно-правового режиму інформації з обмеженим доступом (основні підходи). *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 120–123.